

Speculum cōuersiōnis peccatorū magistri dyonisii
de leuuuis alias n̄hel ordinis Cartusiensis.:

Onuertere ad domīnum deum tuū quo
niā corrūsti in iniqtate tua. Mzee. x°.
Iū peccatū sit auersio ac recessus mētis
create a summo imenso i cōmutabili
bono: atq; cōuersio quedā inordinata ad bonū cre
atum caducā i uanū. Constat q; ipsū peccatum sit
maxima profundissimaq; ruīna. utpote lapsus a
summo ad infimū: ab optio ad pessimū: a dignis
sumo ad uilissimū. Ideo peccator merito sue trāsgres
siōis repellī meret' a deo altissimo ac p̄cipitari i pro
fundissimū iferoz: ut culpe correspōdeat pena. Cū
g°b° ita sit admoneo te peccator ut relicto ipietatis
tue errore te ad inferos pertrahēte ad tuum redeas
creatorē ad tue salutis fonte. in q° sola tua cōsistit
salv. Psquequo per abrupta abulas uicioz. Cur iti
nera eligis tenebrosa ad terrā mortis caligie cooper
tā ducētia i alperī oculos cordis i perpēdas quo ten
das. Peccator. Guis tu qui me increpare docere iū
dicare presumis? Cuz scriptū sit. Nolite iudicare i
non iudicabimini. i iterum: tu quis es qui iudicas
alienum seruūz: suo domino stat aut cadit. Justus.
Putas ne intelligis que allegas? Nonne sicut de o
cultis i ignotis iudicare uetamur: sic de manifestis
iudicare lisentiamur? Immo i sepe iubemur: quēad
modū per Moysez locut⁹ ē de⁹. Juste iudica proxi
mo tuo: i cur icrepationē grauitter accipis? Cū nūs⁹
per Moysez locut⁹ est dominus: publice argue fra
trem tuū. i. proximū tuū peccantem ne habeas super
illo peccatū. Cur nō attēdis q; Salōn dixit? Viro
qui corripientem dura ceruice contemnit repentinus

superueniet interitus. An nō credis q̄ astérit Aug⁹? Si increpare errantez neglexeris peior eo efficiens? Nonne peccantem ⁊ non corripiēt eadez iuoluit dampnatio **Peccator**. Quis te huc adduxit? ⁊ q̄ te cōstituit iudicem super me? Cur me turbas ⁊ inge cas: ⁊ a cōcupita delectatione me impedis **Iustus**. An ignoras q̄ in Ecclesiastico scriptuz est? Unicuiq̄ mandauit deus de proximo suo. Nonne tenemur diligere proximos nostros sicut nos ipsos. Attende q̄ summus p̄cipit iudex. Si peccauerit in te frater tu⁹? id ē proximus tuus corripe inter te ⁊ ipsum solum. **Peccator**. Unde aduenit mihi tribulatio ista, qui sine resistentia in deliciis uiuere statui? Nonne ⁊ tu peccatores? Cū Jacobus dicit apostolus. In multis offendimus omnes **Iustus**. Videtur mihi impleri ⁊ te q̄ Galon dixit. Impius cum in profunduz uenerit peccator⁹ contemnit. Amos quoq; ppheta. Odio habuerunt corripiētē in porta. Et itē qd̄ loquitur Iheremias. Sapientes sūt ut faciat mala. Sic quippe ⁊ tu qui in scripturis eruditus esse uideris per easdē te armas ad impietatem; hoc est ad excusandū ⁊ palliandū uicia tua: ad encrepandum ⁊ arguendum exhortantem caritatine. Verūptamen ut tue satisfaciā obiectioni: homo in scripturis multis modis uocat peccator. Primo propter originale; 2º propter ueniale; 3º propter mortale in quo fuit quāuis nūc in eo non sit. Cum ⁊ Paulus apostolus p̄testet. Deit Jesus peccatores saluos facere quorum primus ego sum. quarto propter mortale in quo iacet: Porro q̄ a mortalibus uicīis abstinet; de uenialibus quoq; dolet quotidie ⁊ ea deplorat; uirtutibusq; insistit faciens qd̄ tenet iustus cense cū ⁊ licet imo iuiningit ut eū q̄ publice peccat corripiat **Peccator**. Scriptū

est. Vbi non est auditus nō effundas sermonē. Et rursus. Ne mittas falce tuam in messem alienam. de sine ergo esse sollicitus mei: etatem habeo: precepta cognosco: permicte me agere quod delectat **Iustus**. Sapientia tua ⁊ scientia tua te deceperunt, ut afferit p̄falias. Ea quoq; que nostū impertinenter allegas. Adiuerte quod sacratissimus ait p̄ceps apostolici agmīnis. Nelius erat non cognoscere uia iusticie q̄ post agnitionē retrosum reuerti. Recordare ⁊ expa uesce q̄ filius dei repromisit. Periuus qui cognouit uoluntatem domini sui ⁊ nō fecit: plagiis uapulabit multis. Noli phariseis te cōformare qui dixerūt ad lumen. Nunquid ⁊ nos ceci sumus? Ne merearis audire quod illi audierunt a iudice. Si ceci essetis non haberetis peccatu⁹: nunc autez quia dicitis uidem⁹: peccatum uestrū manet **Peccator**. Adiuerte ⁊ tu il lud apostoli. Qui se putat aliquid esse: cū nihil sit: ipse se seducit. Itēq; qui se putat aliquid scire: nūdū cognouit quēadmodū oporeat eum scire. Cur ḡ te eleuat eoz tuu⁹: ⁊ quasi magna cogitās: atteritos habes oculos! Cur sapientis ac iusti officium tibi assumis? ne dicam usurpas. Sicq; sapientem ⁊ iustum te esse presupponis ⁊ iactas **Iustus**. Erīcio assimularis: ⁊ dyaleticus ac recens effectus es. Verū ut cerno correptione acuta non emēclaris nec proficis: Immo potius obduraris. Aliud ergo assūmā gen⁹ sermōis: q̄ te ad tuor̄ recognitionem deplorationē emendationēq; uitiorac periculor̄ queam reducere.

Captatio beniuolētē peccatoris:
Articulus primus. **S**enior . . .

Hodi fili mi disciplinam patris tui ut addatur gratia capitū tuo. Fili mi si suscepis sermones meos: ut audiat sapientiam auris

tua et sic intelliges iusticiam et iudicium: et equitatem: et omnem semitam bonam. **M**unior, Quid est hec uox dulcis que resonat in auribus meis? Genex, amator sum anime tue; et eius opto salutem. Et quoniam extra viam salutis te esse intueor: ad viam salubrem et rectam te reducere nitor. Ideo dulcibus paterne caritatis uerbis te affari ac aggredi owsu suu. **M**uuenis. Quemadmodum omnes homines naturaliter scire defiderat: sic et beatitudinem omnes naturaliter cupiunt. Ideo informationem ob beatitudinem obtineudaz tendentem ac proficientem abicere improbum fateor: et peruersum. Nunc ergo me doce et festinabo accipe res. **G**enex. Anicum sapientie quam te cupio edocere: est timor dei: ut discedas ab omni iniuitate. Hoc itaque in primis hortor te et instruo: ut timeas deum atque ad mandatorum ipsius obseruationes te extendas. Quia ingrati est deo: quicquid egeris: quicquid studueris: quicquid ei obtuleris: neglectis his ad quae teneris. **M**uuenis. Putabam quod in scientiis naturalibus et speculatiis erudire me uelles. Haec et sapientia que speculativa uocatur magis quod in practica beatitudo consistit. Sicut x^o. ethicoz ait philosophus. quod in speculatione optimi speculabilis consistit felicitas. **G**enex. Sic sapientiam illam eiusque contemplationem per moralem scientiam et practicam peruenitur. Ethica namque ad theoricas introducit. Primo itaque moralia scripture sancte documenta tibi propono quoque finis est operatio bona: et conuersatio uirtuosa. Si quicquid virtus: quid uitium: que mandata sunt obseruanda discimus et docemus: non principaliter ut sciamus: sed ut bene uiuendo uirtuosu efficiamur. Hisi istam scientiam in primis habueris et uixeris iuxta eam: nunquam ad scientiam salutarem: nunquam

ad felicitatem pertinges. **M**uuenis. Quid bona fateor est moralis doctrina: sed uiuere iuxta eam presertim in iuuentute molestum uidetur: estque difficile: et penale in timore dei assidue stare. **G**enex. Songe aliter sentit qui dixit. scilicet ecclesiasticus. **H**abul dulcissimus quod time re dei: et denuo. **T**imor domini delectabit cor: **H**abul dulcissimus sicut dicens. In seruili timore uigiter esse est graue: sed arta est uia celorum. Et regnum salutis uero patitur. Atque necesse est uicere se ipsum. **P**enitus sicut dixit apostolus. Num quod sunt christi: carnem suam cum uiciis et concupiscentiis crucifixum. **M**uuenis. **P**urus est sermo: et quis iuuenium potest enim audire et adimplere? **S**uis sic potest refrenare seipsum: cum naturale sit homini liberum esse ac libertate gaudere. **G**enex. **P**uorus tibi optio datur: aut temporaliter atque carnaliter nunc gaudere cum seculo: et post uitam hanc breue dampnari et puniri eternaliter in inferno. Aut certe in uita hac per artas uitias ac viam incedere salutis: et de culpis preteritis penitere. **H**icque post uite huic curriculum eterne beatitudinis consequi brauius. **M**uuenis. Grauis condicio atque horribile uerbum et tamen iter hec duo mediis esse uidetur: quod si non esset: quis non potius eligeret temporaliter penitere in tota hac uita: quod per ea sortiri eterna supplicia. **G**enex. Quid est medium illud cum dicit. **H**eronimus. **I**mpossibile est iam gaudere cum mundo: et postea regnare cum christo. **I**mmo cum protestetur ueritas ipsa: nisi penitentias egeritis omnes simul peribitis. **M**uuenis. **V**eritas non dixit. **H**isi penitentia egeritis in iuuentute peribitis. **H**ic quoque quod affirmat. **H**eronimus. **I**mpossibile est iam gaudere cum mundo: et postea regnare cum christo. **H**ic reor intelligendum quod impossibile sit totu*rum* huic uite gloriari cum seculo et post uitam

hāc beatificari i deo. **V**er: pōt otīgērē īmo otīgēt
sepīq; q; alīgs i iūētute i deliciis cōuersatus īque:
in ipso mortis articulo penīteat ac saluetur. **N**onne
in extremis plurimi conuertuntur? i certe ubicunq;
cecidēt lignum: ibi erit: siue ad austrum: siue ad a
quilonem. **G**uis tam enormiter uideat peccasse etiā
in tota sua iūētute sicut manasses rex iuda? qui ta
men in senectute sua penītuit. **G**enex. **S**habundas in
uerbis: i in acumine intellectus: immo i scripturis:
Sed utinā omnibus his salubrīs uteris. **H**inc fre
quenter contingit ut difficilius sit cōuertere ingeno
sos aut litteratos atq; prudentes seculi huius. q; p
dotas ac simplices. **A**ld qd° insinuandū dixit apo
stol⁹. **V**idete uocationem uestram fratres: quia nō
multi sapientes secundum carnem: non multi poten
tes: nō multi nobiles sunt inter uos: sed que stulta
sunt mūndi elegit de⁹: ut confundat sapientes. **H**oc
ipsuz i ipsemet christus insinuauit dicendo. **C**onfi
teor tibi pater domīne celi i terre quia abscondisti
hec a sapientibus i prudentibus: i reuelasti ea par
vulis. i. humilibus. Itaq; multipliciter tibi persuasi
sti esse medium inter duo: quorum tibi optionem
pposui. **H**et si homo in iūuentute sua i concupiscen
tūs uiuat i in senectute penīteat: aut etiam toto sa
nitatis siue tempore conuersetur ad libitū i penīteat
in extremis. **H**oc quoq; medium tuip̄ se eligisse uide
ris. **G**enuēis. **F**ateor ita esse presertī teste apostolo.
Vbi habundauit iniquitas: superhabundet i gra
tia. **C**um i per Ezechielem locutus est domiuus.
In quacūq; hora impius egerit penītentiam: oñiuž
iniquitatum eius non recordabor amplius. **G**enex.
Guā periculosuz dampnosum i peruersum sic istud
tibi monstrabo.

Periculosum impium i dampnosum est pñiam
usq; ad tempus egreditinīs aut senectutis differre.
articulus secundus. **G**enior⁹.

TAd omni materia acquiescenduz est pruden
tibus i expertis in ipsa materia. **C**um ex
go ipsemēt dominus noster Jesus christus:
sapientia dei patris i magni consilii angelus i uni
uersi sancti ipsius apostoli i prophete: ac ceteri san
cti doctores hanc penitentie dilationez omnino dis
suadeant: concorditer reprobant: i uehementer con
demnent: certum est q; stultissimum i iniquuz sit pe
nitentiam sic differre. **G**enuēis. **V**bi christus sic re
probat eam? **N**onne in euāgelio ait? Beati serui illi
quos cum uenerit dominus inuenierit uigilates: i si
uenerit in secūda uigilia i si in 3^a uigilia uenerit: i
ita inuenierit: beati sunt serui illi. **E**rgo in quacūq;
estate inuenierit hominem preparatum ad mortem:
beat⁹ est homo. q; ergo necesse est in iūuentute penī
tere: i semetipsum i arduis uirtutum exerciciis cru
ciare: ac pondus diei ac estus tam diu portare cum
ualeat homo breui compendio adipisci salutem.
Preterea in euangelica parabola loquitur christ⁹.
Cum sero factuz esset: dicit dominus uineē procura
tori suo. **V**oca operarios i redde illis mercedem:
incipiēs a nouissimis usq; ad primos. **C**ū uenissent
ergo singuli qui circa undecimam horam uenerant:
aceperunt singulos denarios. Venientes autēz pri
mi arbitratī sunt q; plus essent accepturi. Accepérunt
autem i ipsi singulos denarios: i accipientes mur
murabant aduersus patrem familias dicentes. **H**ū
nouissimi tantum una hora fecerūt i pares illos no
bis fecisti: q; portauimus pondus diei i estus. **G**ui
bus uerbis paulopost addidit dominus. **S**ic erunt

nouissimi primi: et primi nouissimi. Potest ergo accidere ut conuersi in senectute equales fiant primis conuersis in iuuentute. Immo ut in omelia scribit Gregorius. Siquidam sero conuersi a de magnis sceleribus sibi consciū feruentiores fiant innocentibus ac mane conuersis. Atque ut afferit Aug. Non diuturnitas temporis: non numerositas operis: sed maior caritas: meliorque uoluntas premiatur a domino. Non ergo oportet ad agendum penitentiam festinare. Denique cum ualde sit difficile in iuis iusticie diu perseverare. Periculum apparent in iuuentute conuerti cum iuuentus habeat multa ac magna incitamenta peccandi atque recidiuandi. Consultius ergo uidetur ad senectutem uel egritudinem conuersionem penitentiamque differre: quatenus cor tunc tanto ardenter ac festinantius ac perseverantius conuertatur ad dominum quanto uidet sibi de propinquuo maius iminere periculum: ac minus superesse de tempore: quemadmodum cernimus in quibusdam reis et criminosis morti ad indicatis: quod penitent uelbementer. Senioz Audi me fili mi: et diuinam scripturam sane intellige. Noli ex uerbis ueritatis fabricare arma iniquitatis. Noli abuti eloquens spiritus sancti. Noli decipere temet ipsum. Cur pedibus tuis expandis rethe damnationis. Cur laqueis perditionis temet ipsum innectis. Porro quod in preinducta argumentatione abusus sis uerbis scripture eliciendo et concludendo ex sermonibus christi id quod intentioni christi directe contrarium est. Vel ut nunc uero tibi ex uerbis domini nostri Iesu christi ostendam. Certe atheisti. xxviii. locutus est. Vigilate quia nescitis qua hora dominus uester uenturus sit. In quibus uerbis si rite intelligis exhortat ut indesinenter et absque dilatatione uigilemus.

Hoc est custoditi simus: incerti quando uisitandi sumus a christo per mortem ac particulare iudicium. cum infinitum extet periculum inueniri imparatus. Hoc apertius alibi monet. Vigilate quia nescitis die neque horam quod dominus uester uenturus sit: quolibet ergo die et indesinenter sic conuersari tenemur quasi morituri quocunque die. Hinc Marti. ix. ait. Vide te uigilate et orate nescitis enim quando tempus sit. Eodemque capitulo rursus hortatur ac iubet. Vigilate nescitis enim quando dominus ueniet sero: an media nocte: an gallicantu: an mane: ne cuius uenerit repente inueniat uos dormientes. i. uictori torpore oppressos. Insuper Luce. ix. precipit. Sint lumbi uestris precincti: et lucerne ardentes in manibus uestris et uos similes hominibus expectantibus dominum suum: quando reuertatur a nuptiis ut cum uenerit et pulsauerit confestim aperiant ei. Hoc autem scitote quoniam si sciret pater familias qua hora fuerit ueniret uigilaret utique: et non sineret perfodi domum suam. Et uos estote parati quia qua hora non putatis filius hominis ueniet. In quibus utique uerbis uult nos indesinenter omni hora paratos esse: ad uitandum eterne damnationis periculum. quia hora qua non putamus perhibet se uenturum. tam ad particulare nostrum iudicium: quod in morte agitur singulorum: quod ad universale iudicium. Amplius penitentiam et conuersionem differre non est aliud quod in peccatis manere: alios scandalizare: carnaliter uiuere: quodque dampnabile sit dominus pandit atheisti. xxviii. ac Luce. ix. Si dixerit seruus malus in corde suo dicens: moram facit dominus meus uenire: et cepit percutere pueros et ancillas: et edere et bibere et inebrari: ueniet dominus seruus illius in uice quemque

non speret i hora qua nescit i diuidet eum idest ab electorum grege ac premio separabit i partem eius cuz infidelibus i hypocritis ponet. **H**uius. **G**atis probasti utile esse: ac tunc sine dilatatione conuerti ac penitere: non tamen q sit necessarium ad salutem nec ceteris meis satisfecisti instantibus. **S**enior. **F**atiae tue innumerabiles sunt i decipiunt homines sub spe penitenti i posterum: manent i uicis differuntq couerti. **E**t enim quo diuitius i uicis perseverant eo plor habituantur radicantur i assuescant i eis. **G**icq mo le uiocose ac pessime consuetudinis oppremunt: ut uix queant cōsurgere. atq per hoc quotidie ieptriores ad conuersionem reddunt i uix unq ueraciter penitet. **E**t quis quida talium aliquando uel in senio uel in tempore egritudinis couertant: hoc tamen in respectu i cōparatione aliorum paucissimis dat. **I**nspientissimisq consistit se periculo huic committere in quo tam pauci euadunt. **G**uis audeat ire per iter in quo uix unus de centum euadit. **H**uius. **N**onne in extremis usq in ultimum uite sue momentuz pot unusquisq penitere mortalium: i quis tam amens qui uidens se protinus morituruz non de suis penitentant culpis? **A**n non uides q christiani quātūlibet mali: tamen dum putant se morituros confitentur: atq ecclesiastica suscipiunt sacramēta. q nisi de suis dolerent peccatis non faceret: i certe sunt innumera biles quibz ni fallor: spem remediumq salutis non audebis negare: alioquin homines ad desperationē induces. **S**enior. **H**ierba suscipe sancti Augustini dīcentis. **G**ui dum sani sunt penitent i se emendat: se cure hinc exeunt i salubriter moriuntur. **G**ui autem i sic penitet quādo se diuitiū uiuere posse nō putat: an secure hinc exeat ego non sū certus aut securus.

Et hoc loquitur Aug⁹. **N**ō q dubitauerit an tales salvantur: dūmodo ex uera peniteant contritione i discedant in ea. **B**ed quia paucissimi talium ueram habent contritionem i confitentur ex consuetudine quadaz ecclesie: aut ex seruili timore discretionis dī uini iudicii atq eterni supplicii non ex uero zelo iusticie caritateq dei: sine qua nūl proficit ad salutem. **P**az ut habetur possibile est ut homo suscipiat oia sacramenta ecclesie i tamē dampnari potest. **B**ed caritatez habendo non potest dampnari. **D**eniq huius rei satis probabile signū est: q si uiderent se diuitiū uiuere posse non confiterent: neq a solitis resipiscerent culpis. **T**deo non amore boni sed timore malī ad huius penitenciam inducunt: quāuis ex speciali gratia omnipotentis queat accidere ut peniteant uere. **A**dcirco nec desperando affirmo: sed periculosis sumum esse protestor penitentiaz sic differre. **P**renī legia quoq paucorum non faciunt legem. **A**t uero tempore magne egritudinis i tempore mortis natura infirmatis ita debilitatē interioresq sensus tam dire grauантur i ratio tam grauiter obfuscatur: ut difficultum sit sic habere ueram deuotionem salubrem cōtritionez perseverantiamq finalē sine ualde speciali gratia dei que illis tunc datur: qui eam tempore sine incolumentis promeruerunt. **G**ui autem dū sanī i fortes sunt ac apti ad dei obsequiuz deum creatorē suum peruipendunt ac deserunt: in hora necessitatis extreme ab ipso relinquī merentur. **A**d huc autem i extremis agonisantes tam acriter a demonibus iugnantur: ut etiam si uirtuose iam ante fuerunt couer sati absq precipuo dei auxilio nequeant preualere atq ut sanctus uir Climacus scribit. **D**emones qui peccatoribz adhuc sanis fallaciter persuadēt peccata

nō esse ita enormia ut fertur: deinceps misericordissimus
esse: omnes momento etiam in extremis paratus esse
ad indulgendum. **I**fcontrario ostendit agonisanti quod
multa et enormia fuerunt eius peccata: quanta fuerit
eius ingratitudo: quod infinita sit iusticia dei: et quod horum
reduci sit in manus eius incidere. **S**icque feliciter iudicuit
ad desperandum: nisi forte succurrat omnipotens qui
tunc eos non derelinquit qui in sua iumentute ac sa-
nitate ei fideliter seruierunt. **P**ostremo conuersione
penitentiamque differre est tempus non solum in fructu
se expeditere: immo et uirose spiritualia lucra negligere.
Hoc est profectum in omni gratia et uirtute: in mul-
tiplicatioe meritorum: in incremento celestium premiorum:
propria anima uiciis lacerare demonibus desinere:
deo altissimo ingratum proorsus existere. qui emenda-
tionem iniqui tamen misericorditer prestolatur: qui ei
pro malis tot bona largitur: et ipsorum ad meliora horum
tatur. qui in se ipso tam infinite est bonitatis: sancti
tatis: ac dignitatis: quod solo eius amore debeamus ad
honoris centiam et amorem eius alluci et accendi. **B**ic
impie penitentia differenti terribiliter ait apostolus.
Iexistimas o homo qui impie agis: quod tu effugies iudi-
cium dei: **N**on diuicias bonitatis et pacientie et longanimitatis dei contempnis. **E**cundum duricium
autem et impenitens cor tuum thesaurisas tibi iram
idest iustum ac diram ultionem: in die ire ac reuelationis
iusti iudicij dei. **M**uenis. **P**revaluisti mihi o senex et undique obstruxisti mihi os contradicendi.
Meruptam a conuersione et penitentia inclata me
retrahunt spes penitendi in posterum. atque pensatio
imense misericordie creatoris. amor quoque pristina
rum solitarumque uoluptatum: copia facultatum:
iocunda societas: speciositas terrenorum: penitentie

horror: difficultas et labor uiuose uiuendi: quamque
non negem periculum esse in mora et culpam in dilata-
tione hac ipsa: in quibus tam confido de meliori.
Sed uehementer amiro et dicis eorum qui in iuuete
te ac tempore sanitatis praeue uiuunt: tam paucos uere
penitere in fine in tantum ut uix credere quea istud.
Idcirco si placet hoc per scripturas et exempla euangelici
demonstrare. **G**enex. **N**icqd pro tua salute
agere potero agam cum gaudio.

Declaratio per scripturarum testimonia et exempla quod
paucissimi uere in fine peniteant: qui antea scelerate
uixerunt. **A**rticulus. 32. **S**enior. . .

Secundo machabeorium. ix. narrat quod admo-
duum anthiocus rex superbus ac ipsius propter
sua facinora dire a deo plagatus est. in tantum quod
ex corpore eius uermes scaturiebant: et carnes eius exci-
debant: et effluiebant: atque fetore ipsius totus grauabat
exercitus. **C**ucus nec ipse suum posset sufferre fetorem:
uexatione propria informatus et humiliatus ait.
Iustum est subditum esse deo: et mortalem non paria
deo sentire. Et subditur ibi. **R**abat autem scelestus
dominum. a quo non fuit misericordia: persecutus.
Promisit quoque quod iherusalē faceret liberam: quam
paulo ante minabatur se funditus destructurum. quod
ite iudeos similes atheniesibus faceret: quos dixit
se esse occisurum: nec dignos sepultura. **E**t quod templo
dei a se ante aetate spoliatus: optimis donis ornaret. **G**an-
cta quoque uasa multiplicaret: sacrificiorumque sumptus
prestaret. **I**nsuper promisit se iudeus futurū et sacra
loca perambulatus: ac predicatorum dei potentiam: nec
tam secutus est neuiam: sed eternaliter conditoris
uicem: uicinorum scelera eius in uita hac et in inferno. **T**u
menis: hoc satiis terribiliter sonat: et desperationem

multis posset iicutere; presertim q̄ recognouit se propter criminā sua a deo percussum & emendationem promisit; immo q̄ gentilitate relicta legem dei assumeret; nec tamen ueniam est adeptus; sed i presenti & in futuro punitus. Si ubi ē q̄ ait scriptura? Hō uī dicabit domin⁹ bis ictipſii: nō surgz duplex tribulatio **Genex**. Tota illa uiciōsi Antiochē pñia ex seruili processit timore; aut ex desiderio sanitatis recuperāde. Porro: scriptura quā allegas intelligit̄ quādo pena una sufficiens est pro culpe uindicta: atq̄ dū re⁹ penā illā ex uera contricione equanimiter tolerat. **Huuēis**. Si aliud qd ex scripturis occurrit ad ipsum probandū prosequeret **Genior**. Ad hebreos xii. protestatur apostolus. Ne quis fornicator ut Esau sit. aut prophanus: qui propter unam escam uendidit primogenita sua. Scitote enim quoniā & postea cupiens hereditatem benedictionem reprobat̄ ē. Non enī inuenit locū quāq̄ cuz lachrimis in quisset ea. hū q̄ tēpestue rennuit deo seruire; tēpore sue angustie clamant ad eum. Ut dominus prouerbioruz primo locutus est. Buia uocauī & rēnūistis: extendi manū meā & nō fuit q̄ aspiceret. Despexitis òne osiliū meū: & icrepatiōes meas neglexistis. Ego quoq̄ in interitum uestruz ridebo & subsannabo cū uobis qd° timebatis euenerit. Quādo uenerit super uos tribulatio & angustia: tunc inuocabūt me & nō exaudiam: mane consurgent ad me & non inuenient me: eo q̄ exosaz habuerunt penitentiaz & disciplinā & timorem domini non suscepérunt. nec acquieuerint consilio meo. Deniq̄ sanctus pater Gregorius in libro dyalogorum recitat de quibusdā qui in extremitatis demones uisibiliter spexerūt: aut alias ualde territi fuerunt: atq̄ inducias saltē pecierunt unius

dier. Aut dubium quā desiderio penitendi qui & de suis dolebant peccatis nec tamen profuit eis. Multa his similia ex scripturis possem utiq̄ allegare: sed ad persuadendū benivolo hec reor sufficere. **Huuēis**. O q̄ arta est uia salutis: & q̄ intutum est penitentiā in finem differre ac spe uite diuturnioris perseuerare in uicis. Lerte ut cerno multi spe uana fallunt seip̄os. Et ntrū deus omnipotens oculos sue pietatis imense, imundum & infectum cor meū aspicerz: & uiciōsos a me auferr̄ affectus. At ea que turpiter amo: & que male oblectant; in fastidium mīhi ouerteret. **Genior**. Paulat̄ proficisci: & successiue longius itur & quā peccata tua tibi incipiūt displi cere inuoca dominum: & inuocare non cesses: fac q̄ i te est: acquiesce consilio & ea que ad detestationem turpium uoluptatum inducunt attende. **Huuēis**. Que nā sunt hec precor te tange.

Commemoratio horum que ad turpium ac prauarum delectationum detestationem inducunt. Altitulus quart⁹. **Genior**.

Ovedam appetibilia reputantur: que tamen in fastidium fugam & odium cōuertuntur si bene considerentur que ea comitant̄ quēad moduz delectat aliquando ire ad loca amena. Ved si loca illa sint raptoeibus atq̄ latronibus plena te det & horret eū ipsa accedere. Bic uoluptas carnis suo modo appetibilis est: uerum si ea psideres que ipsam sequunt̄ abhorrebis eandem. **Huuēis**: Bue sunt ea. **Genior**: non solum eterna dampnatio in futurum: sed & multiplex malum tam culpe q̄ pene in p̄feti. Nēpe ut scire potes: ad luxuriā uicia multa sequuntur: immo & propter eaz plurima fūt mala. **D**ōne ex luxuria oruntur exceccatio metis: fastidū

dūinorum: inquietudo & inconstantia cordis: precipitatio & inconsideratio mētis: stultiloquia. lubrica. scurrilia. turpiloquia. cōsumptio facultatuz: eneruatio uirium: odia: lites: cōtentiones: diffamatio: imorigeratio. Deniqz quo maior est uoluptas luxurie: & quo plura ac grauiora ei ānexa sunt uicia: eo intollerabilior eterne dampnationis punicio eam se qtur: sicut in apocalipsi domin⁹ loq⁹: Guāti glori ficiuit se & in deliciis fuit tantum date ei tormentuz & luctum. Ecce q̄ breuis est delectatio fornicationis sed perpetua est pena fornicationis. Ideo recte asse rit Aug⁹. Qui pro tam breui uoluptate dat diabolo animam suam pro qua christus dedit seipsum in mortem ac precium & fudit sanguinez suum: stultissimus est mercator: aut fatuum mercatorem reputat christum. Insuper quēadmodū philosophi quidaz egregii fassi sunt. In uicīis carnīs maxia est turpitude & inhonestas. Suntq uicia illa prouersus brutalia atq uilissima & brutis assimilant: imo incomparabiliter uiliorem & deteriorem reddunt hominem ac efficiunt. Ideo Innocentius recte dixit. O extrema libidinis turpitudo: que non soluz mēte effeminat: sed & corpus eneruat non solum maculat animam sed & fedat personam. Omne nāq peccatiū qd'cunq fecerit homo: extra corpus ipsi⁹ est: qui autē formatur: peccat in corpus suū. **Quiuenis** Nonne delectatio illa est naturalis & ab actore nature rationabili liter instituta? Non ergo tā uiciosa **Senior** Secū dū q̄ a deo instituta: nec uiciosa ē necq illicita utpote ut imixta ē actuū cōiugali a recta uolūtate manāti: Sed ānexa actuū uenereo a peruersa uolūtate: dū no precepto contraria ē & uiciosa **Quiuenis** Si dis plicet deo illegittimus concubitus: cur deus perficit

ei infundēdo animā fetui ex cōcubitū cali ocepto? **Senior** Actus ille īquātū operatio potencie vegetativa ac generatiue a deo esti cōplemetum ab eo sortit. uidelicet formā seu animā rationalem: non īquātu⁹ est actus uoluntatis peruersus **Quiuenis** Nonne sapientissimus Salomō dixit? Feci mihi cantores & cantatrices: & delicias filiorum hominum: & omnia que desiderauerūt oculi mei nō negauī eis: nec prohibui cor meū quin omni uoluptate frueret: & oblectaret se in his que parauerāz. Itemq; nōne meli⁹ est comedere & bibere: & ostēdere anime sue bona de laborib⁹ suis. Quis ita uorabit & deliciis affluet ut ego? Et rursus: Letare uiuenis ī adolescentia tua: ut ī bono sit cor tuum ī diebus īuentutis tue & ambula ī uīis cordis tui. Ac iterum. Laudauī leticiam: & q̄ non esset homini bonū sub sole nisi comedere & bibere atq gaudere: & hoc solū secuz afferret de labore suo ī dieb⁹ uite quos dedit ei deus sub sole. **Senior** Ex libro quodam Salomonis iam allegasti que lubricorum affectū magis deseruire & fauere uidentur. sed uerba ī eodem libro contenta & ūnū īiquozū ac lubricozū: uanitatē: uoluptatē: ac impietatem reprobantia non aduertisti: aut ex p̄ posito subtūlisti. Hoc ueris ergo q̄ liber ille uocat ecclasiastes. i. contionator: quia ī libro illo loquitur Salomon instar orationoris ī personis diuersorū & ad partem utramq: uiz nūc ī persona carnalū: iam ī persona sapientium uirtuosorūq hominuz: q̄ etiam ex uerbis eius apertissime innotescit. Nam & auctoritati quā primo allegasti: adiecit. Cūq me cōuenissez ad uniuersa opera mea uidi ī oib⁹ uanitatē & afflictionē animi & nihil permanere sub sole. Porro secunde auctoritati adiecit. homini bono

dedit deus sapientiam et scientiam et leticiam. Peccatori autem dedit afflictionem et curam superflua. Tertie quoque auctoritatibus mox addidit: Ecce quod per his omnibus adducet te deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo: et amore malicie et a carne tua: adolescentia enim et uoluptas uana sunt. Inter ea quod uerba illa: Letare iuuenis in adolescentia tua et cetera: non dixerit eo sensu quo allegasti: constat ex hoc quod eodem loquitur libro. Amentio creatoris tuu in diebus iuuentutis tue antequam ueniat tempus afflictionis tue: et appropinquent anni in quibus dices non mihi placent. Similiter quo sensu dixerit. Laudauit leticiam et quod non esset homini bonum nisi quod comedederet: et bilberet atque gauderet. Elucescit ex eo quod in eodem codice dixit. Adelius est ire ad domum luctusque ad domum coniuuii. In illa. n. finis ciuitorum admonet hominum: et iuuenis cogitat quid futurum sit. Itemque. Dixi in corde meo uadim et effluam deliciis et fui uar bonis et uidi quod hoc esset uanitas. Risum putauit errorem et gaudio dixi: quid frustra deciperis? Et deuino Cor sapientum ubi tristitia: et cor sultorum ubi leticia. Ep autem penitentia uirtuosaque uita non sit differenda: sed indilatae ac iugiter excercenda. Salomonem contestat. quodcivesque inquiens potest ferre manus tuae in statere operare: quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos. Iuuenis. Obiectio nimis meis sapienter atque plenissime respodistis: nisi et ipse me deliciis carnis se totum exposuit. Benior. De hoc scriptura eum acriter reprehendit: immo ex inicio illo ad tantam deuenit amentiam quod dola coluit ne suas contisteret delicias. Ex hoc ergo non datur hominibus licentia lascivie: sed cautela uitad. Iuuenis. Ecce David uir sanctus preter sex

uxores legitimas legitur: 2° regum decem habere cocubinas: Conformiter in genisi recitatur quod Abraham filius concubinarum suarum largitus est munera. Vi ergo tales uei in prophete ac patriarche non solu[m] plures habuerunt uxores: sed multas etiam concubinas. Quis simplicem fornicationem in tantum condiceras? Benior. ad hec tibi sequenti articulo respondebo.

Genorme crimen sit adulterium: et qualiter intelligendum sit quod aliqui sancti in ueteri testamento ac lege nature concubinas habuisse leguntur.

Articulus quintus Benior.

Opamuis acti coniugalis absque peccato fieri queat: dum in ipso non intendit uoluptas sed proles ad dei obsequiorum edicanda: aut per solutio debiti carnis: uel uitatio incontinentie in coniugalium. multi tamen abutuntur coniubio et suas accedunt uxores non maritali sed adulterino affectu: hac concupiscentia predominante: uoluptatem querentes etiam extra limites ipsius coniugii quod in hoc peccatum mortalitatem. Cum sanctus dicat Ieronimus Omnis amator feruentior est adulterer. Si sua uoluptate et carnalitate sic exceantur et indurantur quod legitimis non contenterunt uxoriibus: sed uagabundis exercerent luxuriam iam cum solutis iam cum maritatis personis: immo interdum cum personis religiosis. Beniq[ue] quo rursum talium extat peruersitas quod cum uxores habeant formosas: bonas aut etiam nobiles quibus sine peccato possent uti. nihilominus tamen illis contumis: potius delectentur turpibus et uilibus seu aliis quibuslibet puellis aut feminis commisceri: quo rur iniquitas ineffabiliter est enormis: nec ullam execusationem admittit. Iuuenis. Videtur tibi adulterium esse tam graue scelus ut tagis. Benior. Ia[unior].

dixi et iterum dico et sentio quod ineffabiliter sit enorme et inter peccata que fiunt in proximum post homicidium est de grauioribus unum. **F**uuenis, **M**horibile verbum cum multi tam leui occasione illud omittat. **G**ed nunc queso causas tante enormitatis expone. **S**enior **I**n adulterio primo est uiolatio uoti fidelitatis quam coniugati sibi iniucem in contractione connubii promiserunt. **V**orro uiolatio uoti secundum doctores grauius crimen est quam periuiri scelus. 2° in adulterio est maxima inhonoratio et contemptus sacramenti matrimonii quod ipsem deus in exordio mundi instituit in innocetie statu atque in paradiſo. **T**anti autem iniuratio sacramenti non caret grandi contumelia dei. **T**ertio in adulterio est furtum; dum matus proprie coniugi aufert suum corpus; et semen corporis sui; quod coniugis sue est; et datur ei; cum dicit apostolus. **V**ir potestatem corporis sui non habet sed mulier. **Q**uarto in adulterio est rapina dum quod manifeste adulterium agit. **I**mmo in adulterio frequenter est duplex rapina aut furtum; ut cum uxor ratus cum uxore alterius peccat viri et sic sue uxori aufert suum corpus; marito quoque uxoris quam fecit aufert corpus uxoris illius. **Q**uinto in adulterio est sacrilegius, id est abusus rei sacre. **C**onjugati enim in sua desponsatione soleniter ab ecclesia benedicuntur; eo rursum corpora consecrantur ad prolificandum deo ut sobolem generent in qua fides et cultus dei conservetur. **A**nciro duorum adulterio polluantur suis corporibus sacrilege abutuntur. **S**exto in adulterio est maxima iniuratio proximi cuius uxor contaminatur quod tam viro illius quam soboli eius est ualde iniuriosum et confusum. **S**icque adulterium est iuri naturali ualde contrarium. **N**aturalis etenim iuris preceptum est. **Q**uod

tibi non uis fieri non facias alteri. **A**dulter autem nequaquam uult coniugem suam ab alio inquinari; uno multi pocius usque ad mortem resisteret quam hoc ipsum permitteret. **S**eptimo in adulterio est origo exhore citandi ueram sobolem propria portione; dum ad filium illegitimum adulterinum reuoluta hereditas legitime debita prolixi: et dato quod ex adulterio soboles non nascatur; adulterans tamen tanto periculo se committit. **P**uta tanta est grauitas huius facinoris quod pro eo iussit dominus in ueteri testamento mortem infligi. In sacrificio quoque zelotopie dicebat uxori de adulterio suspecte. **S**i concubisti cum adultero in eo his maledictionibus subiacebis. **V**er te dominus in maledictionem exemplique cunctorum in populo suo: putrescere faciet femur tuum et tumens uterus tuus diripiatur. **I**ngrediatur aque maledicte in ueterem tuum. **A**mplius **E**uz **D**auid rex dei sui oblitus adulterium perpetrasset dominus dixit ad eum: non recedat gladius de domo tua in i. de sobole: et posteritate tua usque in sempiternum eo quod despiceris me et tuleris uxorem **M**arie **E**thei. **E**cce ego suscitabo super te malum de domo tua et tollam uxores tuas et dabo eas proximo tuo et dormiet cum uxoris tuis. **H**oc autem dicitur deo fecisse: quia iusto iudicio permisit hoc fieri quemadmodum **A**braham dicit idurasse. **V**nde elicitur quod qui aliorum cognoscunt uxores habentes promerentur ut ipsorum quoque coniuges cognoscantur. **P**ostremo quidam gentiles sicut egipci in tantum abhoruerunt adulterium quod dixerunt illud homicidio grauius esse: ut aliqui expositores scripture fatentur. exponentes quod genesi 2° recitat. **C**um prope esset quod abraham ingredieretur egyptum dixit Saray uxori sue. **N**oni quod pulchra sis mulier et cum

underint te egipciū dicturi sunt uxor illius est: inter ficiet me & reseruabit te. **D**ic ergo obsecro qd' foror mea sis ut bene sit mihi. **E**nienis. **H**is grauas atqz magnificas adulterii culpaz & forsan ut terreas aut reuoces homines inde, sed non apparet tā graue ut assens: & forsan tropice ac per yparbolē loqueris. **G**enior. **M**ale fili adbuc inclinatio tua infecta est & ad tantum scelus inclinat te. **S**ed audi quid sanctus Job in lege nature locutus sit. **S**i deceptum est inquit cor meuz super muliere & si ad hostiū amici mei insidiatus sum: scortum sit alterius uxor mea: & super illam incuruentur alii: hoc enim nephias est & iniquitas maxima. **I**gnis est usqz ad perditionem deuorans & omnia eradicans genimina. **E**nienis. **S**i ita ē cur sancta scriptura affirmat prefatos sanctos patriarchas. **A**brahā. **J**acob. **D**auid habuisse concubinas. **G**enior. Qualiter intelligendum sit hoc ipsa scriptura non tacet quoniā concubinas illas interdum uocat uxores aliquando cōcubinas: quoniā erant uxores secundarie minusqz p̄incipales: que iuxta modum loquendi in ueteri testamento concubine uocantur. **H**empe qd' abraham legitur filiis cōcubinaruz munera prestitisse exponit de filiis algar & lethure: que tamen ab aliqbus una mulier fuisse asseruntur. **I**psa quoqz algar genesi. xvi. **U**xor abrahe appellatur. **G**enesi quoqz. xxv. narrat abraham aliam duxisse nomine **L**ethuram. **A**dem pat̄ in genesi de zelpha & bala: que interdum uxores aliquando concubine ipsius Jacob ibi uocantur. **H**eniqz qd' de uxoribus David dominus dixit: tollā uxores tuas & dabo eas proximo tuo. **F**ertum est de decez concubinis David intelligi: pro ut 2°. regū describitur. **E**nienis. **C**ur sanctus vir ille tot uoluit

uxores habere qd' non uidetur minoribus axēpla re. **G**enior. **T**ēpore legis & doysaice cultus ueni dei quasi in sola israelitica uiguit plebe: i qua per carnalem generatione consuabatur. **I**deo desiderio sōbolis ad dei obsequium educande non uoluptatis affectu David tot coniuges sumpsit quib⁹ & moderanter est usqz. **N**octurnis temporib⁹ lachrimis cōunctionis magis qz lasciuū uacans. **S**icut in psalmo testatur. **L**aborauī in gemitu meo lauabo per singulas noctes lectum meum lachrimis meis stratū meum rigabo. **U**no circa ait Crisostomus. **G**ūmus rex erat qui ista dicebat: summ⁹ rex erat q ista faciebat. **E**cce iſtructiōib⁹ & exhortatiōib⁹ tuis obtemperare desidero sed retrahit praua consuetudo: & quāuis ratio deprecet ad optimā atqz scideresis remurmuret malo: cōsciētia quoqz remor deat: passiones tamen fortes sunt ualde: & caro ifirma: sensualitasqz infecta: fomes etiā & lex peccati regnans in membris stimulare non cessant. **O**biecta aut̄ alluciunt: societas trahit: demones temptant: & sanguis ē calid⁹: qd in tot impugnatiōib⁹ ac icitamē tis peccati factur⁹ est miserabilis adolescens aut iuuenis? **G**enior. plures & fortiores nobiscum sunt qz contra nos. **S**immo omnipotens est qui paratissimus est ad se confugientes in se sperantes suum auxiliuū inuocantes: iuuare: confortare: & defendere: qui & agelis suis mādauit de nobis & per scripturas & suos ministros nos instruit multa & efficacia prebens ac docēs remedia cōtra carnis uicia. **E**nienis. **T**āge o senex tāge & doce me remedia ista. **G**enex. **S**ic agā.

De multis remedīis contra uicia carnis.
Arcanulus sextus. **G**enex.

metuenda nouissima: hoc est mortis : acerbitatem : incertitudinis periculositatem : et approximationem : distinctionem quoque diuini iudicij : et quod horrendus sit incidere in manus dei uiuentis. Intollerabili etiam tormenta inferni que tanto acrius puniet lubricius : quo intentio in rebus muuclanis et actibus delectatur obscenis. Quicquid remedium est uilitatem carnalium uiciorum et mala eis annexa: ut quantus noceant homini uigilanter considerare: et de hoc dictum est in precedenti capitculo. Meritam homini ad hoc prono non expedit considerationi talium diu insistere quia ex hoc magis incitaretur ad ea. Sextum remedium est occasions et incitamenta horum uiciorum uitare: que sunt morosi et incauti mulierum aspectus: familiaritates: munuscula: confabulationes: loca solitaria et secreta cum feminis: attactus amplexus et oscula omnium prava consortia: imoderata repletio uenitris presertim ex calidis cibis ac potibus: amatorie cantilene: turpiloquia et musica quedam. Hinc ait scriptura. Virginem ne conspicias ne scandaliziris in decore eius. Noli circumspicere in uiciis ciuitatis: auerte faciem tuam a muliere cõpta: propter spem mulieris multi perirent. Septimum remedium est intensa et honesta occupatio circa bona. Unde Ieronimus dixit. Amat scientiam scripturarum et caris uicia non amabis. Octauum remedium est consideratio presentie summi et sancti dei cuius presentia atque inspectione merito retrahit hominem ab omni peccato. presentia tam turpibus culpis: immo etiam presentia propria angelorum sancti. Quicquid fateor quod qui his remediorum ueterentur prefato modo se exercent in meditationibus actibusque pretactis uicia ista contempnerent. Venex.

Siicut consuetudo paulatim contrahitur ita paulatim expellitur: non sine conatu et preservatum cum adiutorio dei. Primum ergo remedium contra uicia carnis est propriam fragilitatem ac pronitatem ad uicia coram deo humiliter ac freuenter cognoscere: et dei subsidium ad preualeendum his uiciis fideliter atque assidue invocare. et etiam sanctos dei potissimum gloriosissimam ac nundissimam dei genitricem semper uirginem Mariam et eos ad quos quis maiorem deuotionem et confidentiam habet: ac proprium angelum sanctum. Secundum est seipsum auertere a consideratione ymaginatione inspectio ac recordatione delectabilium delectationumque carnis et carnalium operum. Omnis namque appetitio ex via aliqua apprehensione seu cognitione procedit: cui obiectum appetitus sit bonum cognitum: quod enim oīo incognitum est nequaquam appetitur. **I**uuensis. Quo modo potest se homo ab horum apprehensione et recordatione auertere que oculis carnis ac cordis inde sinenter occurrit ac presentantur. **V**enex. Hoc fieri potest et debet conuertendo considerationez sui cordis ad salubria et diuina. **D**onne rex David dixit. Oculi mei semper ad dominum. Et sanctus Job considerans inquit deum: timore sollicitor. Tertium remedium ualde ydoneum est seipsum cotidie: immo multo ciens omni die diligenter excercere in precordiali ac compassiva meditatione amarissime passionis domini nostri Iesu christi. Bue si sic cosidereret oīs immunda et feda ac uilis uoluptas in naufragium uertitur. Idcirco meditatio passionis Iesu christi etiam est protinus assumenda dum oriri incipit in corde temptatione ac recordatio impura uenerea. Quartum remedium est profunde ac frequenter attendere propria

Laborare oportet et si pro corporali sanitate recipere rada: pro temporali lucro homines tot et tanta agunt et paciuntur: cur pro animarum curatione pro euadentis eternis suppliciis pro adeptione gratie et uirtutibus: et pro eterna felicitate laborare: et aliquid pati piget? In Guillermo parisiensi de uiciis et uirtutibus inuenies. xiii. temptationes aut plures ac eius remedia. que lecta lectorem edificant et instruunt ualde. **M**iuensis. Ora pro me quia ad ista me dare propono: et feda corporis inquinamenta uitare. Veruptamē diuitias mundi relinquere nundum paratus sum.

Exhortatio ad cupiditatem uitanam. **A**rticulus septimus. **B**enex.

Huertere debes oiuemis temporalia: et corporalia bona: ordinata ad bona spiritualia et diuina sicut medicina ad sanitates et sicut media ad finez. Ideo si medicina nocet ac ledit: debilitati occidit: si habundantius accipiatur quam ad sanitates requiritur: sic temporalia bona si plus appetantur: cogregentur: aut reseruentur: quam necessarium aut utile est ad uirtuose uiuendum ad proficiendū in gratia atque uirtutibus ad obtainendum salutem eternam: culpa est et superfluitas que avaricia nuncupatur. i. inordinatus amor temporalium rerum. Ideo dixit apostolus Habentes uictus et quibus tegamur: his contenti sumus. **M**iuensis. Certe ex terrenis diuiniis consequitur homo multa comoda: prouisiones securam: lautam refectionem: honorem: et famam: et dignitatem. **B**enex. Hoc uides quod lauta refectio: promoto ad honores: reputatio hominum: preciosus uestitus: habundans prouisio pro hac uita: sunt instrumenta peccandi: periclitatio animarum: occasio-

uiciorum: origo superbie: ocuca causa: materia gule: fomentu luxurie: impedimentu spiritualis amoris. Propter quod dixit apostolus. Radix omni malorum est cupiditas: nihil neque quam amare pecuniam. Itemque qui volunt diuites fieri incidunt in temptationem: et in laqueum dyaboli et in desideria multa inutilia et noxia: que mergunt homines in interitu et perditionem. Hinc ait Crisostomus. Diuiciarum sequela sunt guula: luxuria: ira intemperata: furor iniustus: arrogancia: superbia: et omnis irrationalis motus. Innocenter quoque. Diuies inquit in superfluitate resoluitur: et a tacta effrenatur: currit ad libitum: cor uit ad illicitum. **M**iuensis. Nonne hereditatez parentum possunt sine peccato possidere? Nonne multi diuites iusti sunt: et sunt? Nonne christus diuites habuit quosdam discipulos? Nichodemus: et Joseph ab arena thia: Lazarum et eius sorores: et obhana; et susanna et alios utriusque sexus nonnullos. Nonne omnis creatura dei est bona? Cur ergo contemptas diuicias? **B**enex. Si bene aduertisti non dampno diuicias: nec omnes diuites dico iniustos: sed diuiciarum abusus cupiditate: tenacia. Idque affirmo quod paucissimi sunt qui eis non abutuntur. Ideoque periculosis sunt eas habere nec ultra quam utiles aut necessarie sunt ad spiritualia bona liceat eas appeter. **M**iuensis. Nonne multa possunt aduersa et dampna ac pericula homini eueniire? propter quod prouidentie esse uidetur congregare et reseruare diuicias: presertim cum in senectute pluribus indigeat homo. **B**enex. Gregorius dicit. Incassum plura portantur: dum prope est quod sit. Dominus noster Iesus christus per omnem euangelium textum nos docuit deum altissimum patrem uocare: ut in ipso filiale confidentiam habeamus

atq; superfluam circa temporalia sollicitudinem aspernemur. Nec propter incertos futuorum eventus aduersos thesaurizemus: cum & bruta pascat & animata ornet atq; gubernet deus. Hinc etenim ait Iohannes. vi^o. De solliciti sitis in crastinum qd manducatis neq; qd iduamii: respicite uolatilia celi. quoniam non seminant neq; metunt: & pater celestis pascit ea. Ide olice solliciti esse in crastinum. Itemq; nolite thesaurizare in terra. **Q**uiuenies. Si non licet sollicitum esse in crastinum: non licet fructus terre congregare in horreum. **G**enex. Per crastinum intelligitur tempus futurum. **Q**uiuenis. **N**isi in quanti licitum est sibi prouidere de necessariis iuste. **G**enex. **D**icunt quidam famosi doctores: qd pro uno anno. **Q**uiuenis. **I**n dhuc intelligere nequeo cur non liceat diuicias poscidere: ac conseuare nisi secundum mensuram quaz prefixisti: utpote p; ut utiles aut necessarie sunt ad spiritualia bona: cum possideantur titulo iusto: & ex successione legitima: & multa bona opera fieri possunt ex ipsis. **G**enex. **O**mnia temporalia & terrena sunt donadei concessa hominibus ad bene& ordinate utendam. Ita qd homines sunt magis dei p;esatores diuinarum qd dominii. Propter qd tenetur eis uti secundum precepta domini dei sui: cui & de omnib; bonis eis concessis daturi sunt ratione. **I**udi ergo quid sancti patres Basilius atq; Ambrosius dicunt. Non minoris est criminis habentia sua auferre ac capere: qd cum posses & habes: indigentibus denegare. Esurientium panis est quem detines: nudorum induimentum qd includis: miserorum redemptio & captiuorum absolutio pecunia quaz in terra abscondis. **F**antorum te scias bona inuadere quantu; posses & non uis prestare. **P**inc ait gloriosus Ieronimus.

Quicquid apli; qd nobis opus est a deo accepimus pauperib; erogare debemus. Itaque si qd eis deputati in nostris cupiditatib; uel uanitatib; reseruamus: cu; pauperes in locis ubi sumus: paupertate ac nuditate deficere nouerimus: sciamus nos de egestate illorum in die iudicii rationem daturos. Denique ut sanctus Thomas 2^a secunde declarat. Temporalia bona qd quis sunt possidentis quantum ad proprietatem: tamquam tum ad usum debent esse illorum qui de eorum superfluo possunt sustentari. Propter quod sanctus ait Basiliscus. Si fateris ea tibi divinitus prouenisse an iniustus est deus inequaliter res nobis distribuens: cur tu habundas: & ille medicat: nisi ut tu bone dispensatiois melita assequaris: & ille paciecie brauius decoretur. **Q**uiuenis. **M**iris artam facis uiam salutis. **G**enex. **Q**ue dixi adhuc minus stricte minusq; terribiliter sonat: qd qd filius dei in euangelio ait. Facilius est camelum per foramen acus transire: qd diuitem intrare regnum celorum. **Q**uiuenis. **O**mnes ergo diuites sunt in statu damnationis. **G**enex. **S**icut libro sancti Iob legitur. Deus potentes non abiicit: cum & ipse sit potens. **S**icut dicere possumus deus diuites non abiicit cu; & ipse sit diuines. **N**orro christus per diuitem intellectu amatorem diuinarum imoderatus: ad que inservianduz qd pauci sint diuites sic loget. **H**unde & uerbis primis illis: qd difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum celorum: **Q**uiuenis. **A**d diuicias uehemeter affici consuevit: & quo modo possu; nunc affectu meu; ab illis auertere. **G**enex. **S**i consideres qd diuicie sunt tam periculose ut dixi & qd eis sunt tot annixa. qd etiam superfluuus amor earum sit caritatis uenientia auaricia appelletur: quia apostolus ydolatram uocat. **I**nsuper si attendas

q̄ deo sit infinite bōitatis: q̄ pr̄sus īcōparabiliter me
lior atq̄ suauior: q̄ etia? spiritualia ei⁹ dōa que sunt
aiarū opulētia sint ieffabiliiter digniora cūctis terre
nis diuīciis. Bi q̄q̄ perpēdas breuitatē nre presen
tis: in cuius termino cuncta terrena relinques ac per
petuitatem uite sequētis: in qua sola spiritualia iuuā
re: sustentare: q̄ beatificare te queāt. Nonne fatuū
reputares; qui cernens lutum q̄ stercora: preciosissi
mis gemmis ac purissimo auro preferret. Quātoma
gis teipsum debes arbitrari iſpientez q̄ dñi deo bo
nitatis ac amabilitatis īmense q̄ spiritualibus donis
ipsius ac felicitati eterne prefers hec temporalia q̄ ca
duca. Nec quo ad hoc uis ea contempnere: q̄ a dī
uino amore: a gratia q̄ uirtute: a spirituali profectu
a salute perpetua te īpediunt q̄ auertunt. Iuuēis
Forcia sunt q̄ spiritualia sunt que dicis: nec qd° obi
cere ualeam habeo: sed nec ex me ad hunc diuīciarū
despectum pertingere queo. Benio. Fac quod in
te est: te ad gratiam disponendo: q̄ diuīmū iuuoca
adiutoriuz: nec deerit tibi. Nonne multi gētiles phy
losophi ex naturali ratione atq̄ uirtutibus acquisi
tis contemserunt q̄ abiecerunt diuīcias: ne eaꝝ amo
re q̄ occupatione a studio sapientie naturalis īpe
dirētur: quantomagis amore superuaturalis sapiē
tie gratie gratumfacentis: infusarum uirtutuz: atq̄
donorum q̄ fructuum spiritus sancti: beatitudinēs
quoq̄ future ac sempiterne: q̄ maxime itūtu dei tuī
q̄ amore id ferre debes: ut saltem necessariū sis con
tentus. Iuuēis. Bonum esset sic agere: sed quis
potest. Benex. Visillanū manes: cur in te stas?
q̄ uere quia non stas fige anchoram spei tue i domī
no. An non uides q̄ multi elegantes: docti: locuple
tes: nobiles: adolescentes: ac iuuēes quotidie deserāt

mundū: parētes: cognatos: consortes: q̄ cuncta que
habēt: habitūq̄ erant i seculo: q̄ claustra īgrediū
tur: immo q̄ ordinem cartusiensez: in quo sub perpe
tua manent clausura: uehementer consolati a sancto
Choma de aquino dicente. Hic differt in regno ce
lorum libertas unius ab alterius libertate: sicut dif
fert claritas corporum q̄ incrementa uirtutuz: quia
quanto amplius in hoc mundo quisquis fit seruus
omnium propter demum. Sicut apostolus: qui cum
esset liber fecit se seruum omnū: quātomagis homo
seipsum strigit sponte in uis preceptorum: q̄ semī
tis consiliorum sacre scripture obseruatione regula
ri: castigatione corporali: tāto liberior erit i patria
celesti. Et quanto minus quisq̄ occupatur uanitatī
bus: sollicitudinibꝫ: officiis: āministratiōne rerum
temporalium: q̄ quanto minus appetit dignitatez:
honorem: secularem prelationem: hominū laudē:
inimicorum iudicātā: temporalium rerum effluen
tiā: carnalem amicīcāz: secularem leticiā: hominū
placētiā: q̄ similia. que elongant a deo. tanto libe
rior erit in mūdo: q̄ tāto liberior fit in celo. horum
singulorum appetitus hic q̄ in futuro ualde cuiusli
bet diminuit libertatē. Iuuēis. Ideoq̄ amīror nec
sine speciali gratia id fieri posse reor. Benex. Nun
quid personarum acceptor est deus? Nonne prope
est omnibus iuuocantibus eum perseveranter in ue
ritate: nec ulli se disponenti sue gracie denegat opē?
Iuuēis. Ecce ex his ad diuīciarum contemptuz
inclinoz: q̄ contentari necessariū propono. Herūp
camen ad honores mundi: ad laudes humanas: ad
dignitates ac presidētiā adhuc cor meū afficit:
seq̄ adhuc līcite affici arbitratur: cum iuxta phy
losophum honor uideatur premium esse uirtutuz.

Hocq; sapiētes ac uirtuosī principatu ac prelatōne sunt digni. **F**enex. I alis affectio christiane reli gionī non congruit: immo ambitionis est uicum: et uere humilitati cōtraria: et uicioz grauissimoz origo quemadmodū in sequenti tibi capitulo pandam.

Iad ueraciter christianum pertineat gloriā et ho norem mundi: laudes humanas: et promotionem ad presidentium aspernari ac fugere.

Aticulus octauus. **F**enior:

Sire te puto sanctam humilitatez fundamē tum esse uirtutum: sicut superbia mater est origo omniū uiciozū. Ignosce ergo teipsuz ita intelliges an liceat tibi appetere principatum: honorem: laudemq; hominū. **F**iuemis. Ignoscō me rationalem creaturam: non solū irrationabilib; creaturis eminentiorez. sed multis quoq; hominib; doctiorē atq; in multis preminentē hūs inter quos uiuo et ambulo: propter qd° dignū me arbitror honorari ab ipsis: atq; preesse. **F**enior. Si propter huiscemodi eminencias tuas contendis aliis presidere: non deerunt qui in his aut similibus aut certe maioribus donis erunt aut reputabunt se excellentiores te et tue promociōni inuidēbunt ac resistent ac tibi preferri nitentur. Hicq; inter illos oriet' dissentio displicentia: iquietudo: si: spicio: rancor: lis. atq; cōtencio. **F**iuemis. Nec quotidie oriri inter eos q; ad principatum et prelationez aspirant experientia mōstrat. **F**enex. Quomodo ergo opinaris te id licite affectare ex q; tot uicia oruntur? et qd° affectantez sic maculat: inquietat: atq; ab omni profectu spiritali. et uera mentis tranquillitate impedit et elogat?

Fiuemis.

Pōne alij iusti pro principatu obtinēdo aut conseruādo decertant. **V**enex. His qb; iure suc cessionis aut alio titulo iusto cōpetit principatus pro eo possunt certare: dūmodo recta sit eorum intencio: et ipso se dignos exhibeant principatu. Aliū de uero ad presidentialaz aspirare presertim ad ecclesiasticas dignitates aut promociōnes quibus cura annexa est animarū: presumptuosuz ambīcōsum incautum immo stultum censem. **P**ōne his qui uigent ingenio ac prudētia iure naturale op̄et presidere ut ait apostolus. **F**enex. Si ingenio ac uera prudētia que sine aliis uirtutibus non habetur presertim infusa prudentia polleant ceterosq; trans descendant: preesse sunt digni. tamen non consequitur q; seipsoz īgerere debeant aut presidentialaz affectare. Cum Crisostom⁹ dicat q; primatus fugientem desiderat: desiderantē horret: sed prestulari et humiliare seipsoz subēt et obedire q; usq; uocent' legitie ouenit. Cū dicat apostolus. Pōmo assumit sibi honorem: sed qui uocat' a deo tanq; 2aron et Psaias. Ne qui sapientes es̄tis in oculis uestris et coram uobis meti ipsis prudentes et spiritū habetis in naribus quare uitādus es et cetera. Vnde et Paulus. Multe iquid esse prudentes apud uosmetipsoz. q; si? Ne his qui oculis suis prudentes sunt: quantomagis his qui se reputant aliis prudentiores: potissime cū infusa prudentia presupponat caritatem: in qua nemo se esse cognoscit, p certo: sine reuelatiōe diuina. Cum caritas secūduz sanctum Angustum dicat esse motus animi ad diligendū deum propter deū: et se et proximum propter deum. Et nota quia cum dicitur: caritas est motus animi: motus corporis remouetur: quia quāuis sit aliquādo opus caritatis tamen non est ipsa caritas: et quia mouetur anim⁹?

ad vindicandum et similia: additur ad diligendum. Sed quia mouet animus ad diligendum seculum et transitoria additur: deum: et ne aliquis expetat a liud a deo premium quod ipsum deum recte subiungit propter deum: et item quia nullus debet seipsum diligere propter seipsum: nec proximum propter proximum: conuenienter subdit et se et proximum propter deum. homo nec per se est: nec per se bonus est: sed a deo est: et a deo bonus. Similiter dico de angelo et de quacumque creatura. Deus uero per se et per se bonus est. Sed iam plenius exponde mihi quod sis. Cum enim dixi agnosce te ipsum non id amonere intendi ut nescias quid sis distinctio seu per naturam: et quantum ad dona fortune que bonis et malis extat communia: sed ut penses qualis sis per conuersationem. **F**iuensis. Defectuosum et fragilem me esse non denego. **G**enior. Si ergo hucusque non respexisti te ipsum: nec sub superioris regimine iuste iuxisti: quod colore appetis presidere? Intuere quante beat est uirtutis qui dignus est preesse hominibus. Nonne iudex debet esse quasi uiva lex ac animata iusticia ut nusquam ab equitate et ueritate declinet? quod si quis uera careat humilitate utpote ambiciosus: cum Crisostomus dicat quod primatus se desiderantem horret: et fugientem desiderat: sicut umbra fugientem sequitur: et appetitore fugit. Unde nemo assumit sibi honores: sed qui a deo uocatus est sicut Aaron: o quod longe distat a uirtute. Denique si universa et singula tua peccata clare et efficaciter penses ac prepandas: nec te palpas: nec dissimulas: Non iam primatu: honore: laude: et gloria: sed omni delectatione: confusione: uituperio: et subiectione dignum te reputabis. Itaque qui uirtutibus et profunda humilitate exercitatus non est: ut quod

subesse ac prompte obedire non didicit recto corde: non simulatorie aut nequiter: superioribus: equalibus: etiam inferioribus non est aptus et dignus preesse. Hec enim idoneus est alios in uirtutibus edoce re: qui in uirtutibus non est practice doctus: ac per multas et uarias tribulaciones exercitatus. **F**iuensis. Si hec ita se habent: quid est quod in ecclesia non soluz ad secularia officia et ad dignitates civiles: sed ad spiritualia quoque regimina et ecclesiasticas prelaturas multi exercitati et iuvenes seipso ignorantibus: et per consequens cetera omnia secundum Crisostomum inflati scientie spiritu: aut littera que occidit: seipso ad talia in gerentes quotidie promouentur. **G**enior. Allegare inconuenientia non est satisfacere ueritati: sed absurditates augere siue detegere: quoniam id quod tangis assidue agit: ideoque prochdolor uehementer ecclesia declinat: et innumerabiles tamen presedentes quod subdit pereunt ac dampnantur. Iterea si tales ad presidendum sic aspirantes distinctionem pensarent diuini iudicii: nequaquam se tanto innodaret periculo. Ut qui pro seipso non sufficiunt summo iudicii redere rationem: nequaquam statum illum appeterent: in quo pro aliis quoque obligarentur rationes reddere altissimo et equissimo iudicii. Scriptum est enim. Iudicium equissimum huius qui president fiet: et exiguo. I. subdito humili misericordia. **F**iuensis. Si tam periculosus est presidere: miror quod aliquis cupit primatum. **G**enior. Quid electus et illuminatus Gregorius dicat audi. Num quisque toties ad apostasie crimine dilabitur: quoque preesse hominibus gloriat. Et rursus. Uocans deum meum precedere cupio. qui ciens proximi meis preesse desidero. et quoniam nunc iudicem esse delectat: christum iudicem uidere in die

iudicū non delectabit. Itē numerari uicia nequent: que ex ambitione procedunt. Hinc & sanctus Bernardus differnit. P ambitione crux ambientium quo modo omnibus placens omnes torques: Et denuo Quid magis mirandum? quid amplius detestandum? quid grauius puniendum qd q uideamus filium dei summū in regno angelorum factum nouissimum in regno hominū apponat adhuc magnificare se hō super terram. **Qui**uenis. Miror q christus in euangelio ista non tangit. **Genior** Non solum in euangelio tangit hec: sed exemplo & uerbo apertissime percutit & dampnat & confundit totius ambitionis iusticiam: omnis arrogancie uanitatem: uniuersam laudem humae glorie: secularis trāsitoriiqz honoris affectionem. Nonne Johānis sexto narrat. Sciens Jesus q uenturi essent ut raperent eum & faceret eū regē fugit i mōte solus! Nonne de christo uere dixit apostolus: q proposito sibi gaudio suscepit crucez: cofusioē otēpta. Et denuo Christy nō seipsū glorifi cauit ut pontifex fieret: sed qui locutus est ad eu. Tu es sacerdos in eternum secundū ordinem melchi cedech. Nonne in euangelio ait. Discite a me quia misericordia sum & humilis corde! Nonne frequenter locutus est. Qui se humiliat exaltabitur: & qui se exaltat humiliabitur. Peniqz ipse uenit in mundum hunc & in mundo hoc: inter homines conuersari elegit: non inopulentia temporali: non in deliciis carnis: non in mundo honore: nō in potestate & gloria sed i maxi ma paupertate in corporali afflictioē: in profundissima humilitate: abiectione: persecutiōe: obediētia: seruitute: factus obediens patri usqz ad mortem. Et dixit. Filius hominis non uenit ministrari sed ministriare. Preterea cum in cena nouissima facta fuisset

inter discipulos adhuc iperfectos & rudes contencio: quis eoruū uideretur esse maior. Respondit. Reges gentium dominantur eorum: & qui potestate habet super eos beneficū uocatur: uos autem non sic: Sed qui maior est in uobis fiat sicut minor: & qui preces sor est: sicut q ministrat. **Marc** quoqz. x°. loquit. Quicunqz uoluerit fieri maior erit uester minister: & quicunqz uoluerit inter uos primus esse erit omnū seruus. Atqz ut **Pathei**. xviii. recitatur. Interrogatus ab apostolis Jesus. Quis maior est in regno celoz: respondit. nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut caruuli non intrabitis i regnuz celoz. **Huius** mis. Ut uideo humilitas in primis necessaria est: & ipsa precipue commendatur. Itaqz necesse ut homo in oculis sue mentis sit uilis & modicus & deprumat: & nō extollat se ipsum: & cupiat obedire: subesse: ac peruipēdi: pocius qd iubere: preesse aut promoueri: quanvis hoc totum satis difficile uideatur implere. **Genior** Hoc totuū facile fiet nobis & paulatim de lectabile erit si consideremus omnē quotidie domini nostri Iesu christi humilitatem: obedientiam: subiectioē: proprietasqz defectuositates: & innumerabiles quotidianasqz culpas. Sed & naturales defectus in corpore: sed in anima sordes feditatesqz carnis: & q a nobisipsis nil habeāus nisi nasci: peccare: deficeret: & mori: immo q nec ad momentum possimus manere in esse: nec aliqd meritorie agere nisi ex confirmatione: & dei gratia cui omne bonuū semper ascribere obligamur. Si demū pensamus quantum displiceat deo: & quantum nocet homini superbia quantaz me reatur damnationem: quantum etiā placeat deo: & quantum profit homini beata humilitas: quam describit Bernardus dicens. Humilitas ē uirtus qua

homo ex uera cognitione suūpsiis sibiūpsi uilescit.
 Et Hugo. Humilitas uera est amor propriū contēpus
 tuis Herus humilis libertatem odit: propriū sensu
 abicit: scientiam & quantaslibet gratias abscondit.
 sententiam non defendit: bona sua non considerat:
 aliena exaltat: cōtēpnētes se & odierētes dīligit: lauda
 tores fugit: persecutoribus seruit: & in omnib⁹ tā in
 gestu q̄ in habitu uult uilis apparere: ut in se unum
 bonum qd⁹ est uita eterna ualeat possidere. Nonne
 inter superbos sunt iurgia humiles uero pacifice ac
 iocunde conuersantur adiuicem armati. xii. gradī
 bus humilitatis: quos monachorū dux & pater Be
 nedictus ponit in regula sua. Iuorū I. primus ē D
 bedientia sine mora cum timore dei. Secund⁹ I. dō
 priam uoluntatem non amare & desideria sua non
 perficere. Terti⁹ I. amore dei omni obedientia
 maiorī se subicere. Quart⁹ I. uera & aspera: & illícitas
 iniurias: tacita cōsciētia amplecti. Quint⁹ I. cogitacio
 num & absconditorum operum humiliis confessio.
 Sext⁹: Rueciq̄ uilia & extrema tāq̄ sufficientia ap
 petere: & ad omnia se iudicare indignuz. Septimus
 est I. inferiorez se & uiliorem omnibus non solū uoce
 sed corde etiā sentire. Octau⁹ I. reter cōmunia pre
 cepta regule & statutorum & maiorum exempla òni
 no nihil agere. Non agere. Non facilez uel promptuz esse ad ri
 sum. Undecim⁹ I. Ó esse clamorosuz & uoce: s̄ pau
 ca uerba & rationabilia loqui. Duodecim⁹ I. corde &
 opere humilitatem ostendere defixis in terra lumini
 b⁹. Unde doctor sanctus: Hodie tales humiles per
 sonae maxime proficiūt in ecclesia dei & in graciis spi
 ritualibus habundant:

I. Vremus.

Ihesu mītis & uere pacientie forma: & humilita
 tis exempluz Repelle a me omnes fastus super
 bie cunctosq; appetitus inanis glorie. Omnia simul
 genera tante pestis tanteq; malicie. Non sit domine
 neq; uideri possit ullum tanti mali tanteq; perditio
 nis signum in seruo tuo: neq; in morib⁹ meis neq;
 in uerbis neq; in factis neq; coram te in cogitationi
 b⁹ meis. Funda me i uera & profunda humilitate:
 ut nullus in me pateat locus inimicorum insidiis: Et
 presta ut sim parvulus in oculis meis quaten⁹ plenā
 gratiam inueniam in oculis tue maiestatis. Et q per
 glorioſa beati Benedicti abbatis exempla humilita
 tis triumphale nobis iter ostendisti: Da quesumus
 ut uiam tibi placite obedientie: quā idē uenerabilis
 pater antecedebat nos: eius meritis preclaris adiuti
 sine errore prosequamur. Amen. Iuuenis. Bona
 doctrina cui nec quicq; obicere queo. Plenus tamē
 & compēdiosē quo me instrue: qualiter omnia que
 in isto dyalogo ac tractatu me admonuisti ualeam
 adimplere. Senior. Dilige te in deo & implebis tec
 omnia. Iuuenis. Quid est se diligere in deo. Se
 nior. Omnia illa appetere & amplecti que expedient
 homini ad complacendum deo & ad proficiendum
 in gratia & caritate ipsius: ad obtinendam eternam
 salutem. Iuuenis. Quae sunt illa. Senior. Corpus
 proprium per ieiunia & abstinentias per uigilias fruc
 tuosas & disciplinas per penitentie opera castigare:
 sensualitatem rationi subicere: in aduersis gaudere:
 correptiones aspernatiōes hilariter tollerare: ad as
 fidiam reformationem ac unionem cum deo iudefesse
 conari per orationes feruentes ac frequētes: per me
 ditaciones salubres: per ardentes affectus. atq; in
 ònibus coram deo custodire ac timerate & sinceriter

conuersari **G**uuenis. Ad carnalium deliciarum de spectum: ad temporalium diuinarum uilipensionem: ad transitoriorum inanum fallaciumq; honorum horrorem & fugam per ónia perinducta me attraxi sti. Verumptamē quoniā sensus & cogitatio cordis humani p̄soni sunt in malum ab adolescentia: in tā tuz q; peccare delectat: & ad ludos: iocos: confabulationes: & solacia iugiter inclinamur: nos qui i virtutib; nunduz sumus constabiliti. Precoꝝ ut aliquid dicas de his que ad peccati horrōe & fugā accēdit.

De hūs que ad horrorem & fugam peccati īducunt: & de enormitate ac grauitate peccati: De stulticū quoq; peccantium: & de effectibus uiciorum.

Articulus nonus **G**enex.

Okuitas enormitasq; peccati ex multis pen sātur: presertim ex parte dei: qui per óne mortale peccatum contempnitur relinquitur atq; amittitur. Ideo quanto est maior bonitas deitatis detestabilius ē ea preferre ista terrena carnalia caduca & propter hec uana feda ac uilia se ab ipso auerte ac bonum tam purum & infinituz relinquere. Rursq; quo maior est auctoritas ac dignitas dei precipientis eo enormis est ipsiꝝ precepta preuaricari: presertim ipsomet intuente. Iterum quo maior est sapientia dei: eo stolidis est eius documentis & exhortationib; nō obtēperare: Amplius quo maior est sanctitas ac iustitia dei: eo plus displicet ei iniquitas: q; etiam graciosius nos preuenit sua gratuita ad nos dilcōe: eo peruersis ē apud eū nō remātere: & ab ipso mentem auertere. Quo etiam maiora & copiosiora sunt beneficia eius eo plus improbum & ingratum ē ipsum offendere: & mala pro tot bonis rependere.

Postremo: quo maior ē dignatio atq; fidelitas eī ad nos: in tantum q; a nobis pauperis uermiculis pater appellari: dignat̄ eo dampnabilior est nostra transgressio. & si uiciōsum ualde censetur carnalibus esse rebellem parentib; nonne sceleratissimum ē deo omnipotenti non obedire. **G**uuenis His plane cō tradici non potest. **G**enex **G**uemedmodum ergo infinitam dei bonitatem: dignitatem: sapientiam: caritatem: beneficentiam: fidelitatem: dignationem & emineniam in hac uita comprehendere non ualeamus. Ita nec plene & lipide capere q̄ta sit gratuitas atq; enormitas ónis peccati mortalis **G**uuenis Heu qd audio. Cum inter peccata mortalia sit tanta diuēsi tas ita ut unum sit alio quasi incomparabiliter ius & grauiꝝ. Si tāta est minimi peccati enormitas: Quid de grauioribus nūciis quibus & contaminati me non ignoro est censendum. **G**enex Pene consideras: quemadmodum enim una uirtus est dignior alia: sic unum peccati est grauius altero **G**uuenis. Inchoatam disputationē prosequere **G**enex Frequenter contingit ut id qd° in seipso plene cognosci non ualeat: ex suis agnoscit effectibus: sic & cuiuslibz mortalis peccati ineffabilem grauitatem aliqualiter scire ualemus: si consideremus q; deus naturaliter quis & bonus non obstante omni sua benignitate & caritate ad genus humanum pro unoquoq; mortali peccato eternam dampnationem & penā óni tormento huius uite grauiorem uel acerbiorē nunq; finēdam infligit. Immo penarū congeriem inestimabili ter dolorosam uim penam dampni: & penam sensus Ipsaq; pena sēsū ē multiplex q; a nūc ex estuātissimo calore nunc uehementissimo frigore absq; reductiōe ad medium miserrimi affliguntur dampnati: nec tātū

ipso infernali incendio gehennaliq; frigore cruciat^t quantum ipsa metis desolatione: angustia: desperatione: pressura: duz iugiter pensant tantam eoru; calamitatem perpetue duraturā. Demonum quoq; societas & horrendus aspectus penalissimus est dampnatis. **G**uuenis. Intuenda & iugiter pensanda sunt ista: qd si pro quolibet peccato mortali quātumlibet paruo infligitur tāta pena & punicio: qd intollerāda ac uehementissima erit eorum pena qui grauioribus uiciis implicantur: immo multis mortalibus sordēt criminibus. Sed dic an etiam uenialia puniantur in inferis: & qd diu! **G**enex. Deus iustus nullum malū quantumlibet modicum deserit impunitum. Nonne christus in euangelio dicit. qd de omni uerbo ocioso exigenda sit in die iudicij ratio: quanuis ergo peccato ueniali non eterna sed temporalis pena debeatur secundum se: tamen inquantu; est coniunctum culpe mortali & ratione status miseroru; in inferno in quo nulla est redemptio. Dicunt doctores cummuniter & etiam uenialia in inferno eternaliter puniantur. **G**uuenis. Grandem formidinem & tremorem mihi ista incūcumt: & certe iſensati sunt qui ista non pensant: s; absq; terrore & freno perpetrāt mala. **G**enex. Mülte & magne sunt peccantium stulticie. Tertia est qd pessimo & crudelissimo suo hosti deseruunt a quo tāto grauiora recipient ac sustinebunt tormenta quanto plus seruerunt & acquieuerunt illi. Secunda quia a summo & optimo suo amatore sc̄ deo auertunt se & eius uoluntati: preceptis: documentis: & consiliis renunt consentire. Tertia quia spiritualiter corda sua exēcat. Tuxta qd scriptuz est. Excecauit eos malitia eoru;. Quarta est. Quia letaliter vulnerant imo & occidit aias suas: Sicut i libro sapientie scriptuz

est: homo per maliciam occidit animaz suam: Et ite rū. Ps qd mentitur occidit anumaz. Quinta. Quia seipso dyabolo incorporāt: illaqueant: tradunt: & uendunt. Sexta quoniam omnia precedēt me rita sua mortificant. Septima Quia omnes spiritalis suas diuicias. sc̄: gratias: uirtutes: & dona spiritus sancti amittunt. Octava. Quia spiritū sanctū eiusq; inhabitationem pūssimam a cordibus suis exclūdunt: atq; in eis dyabolo exhibent mansionem. Nona. Quia scienter & sponte ad inferos gradūnt. Decima quoniam uilia corpora sua preferunt suis nobilibus & immortalibus animab;: magisq; amāt ac querunt téporalia qd eterna: presentia qd futura: terrena qd celestia: carnalia qd spiritalia ac diuina. Undecima est: qd demonibus sucgerentibus acquiescunt: & angelorum sanctoru; inspirationibus inobedientes existunt. Duodecima: qd matrem suaz ecclesia & bonos prelatos spiritales: patres suos audire cōtempnūt. **G**uuenis. Incomparabiliter magne & iexcusabiles sunt iste stulticie. Huc de effectib; uicioꝝ aliquid addē. **G**enex. Quemadmodū caritas uirtutes: cetere faciunt hominēm dei amīcum: filiū ad optiu;: seruū fidelem: eterne uite heredem: mēbrū ac mīlitēm christi: deo consumīlē & unitū. hic de peccatum mortale facit hominēm aduersarīm dei: filium ac seruum & membrum dyabolū: dignū penis inferni: spiritualiter mortuum: miserū: pauperē cecū & nudū: Ita qd sue salutis sit immemor: nec sua aduertit pericula: nec ea que dei sunt sapit. sed nec uictorū suorum percipit lesionēs. Immo ad ea que suam cōcernunt salutem insensibilis extat. Uenialia quoq; peccata ad mortalia disponunt: caritatis feruorem spiritalē cōsolatiōnē impedūt: a profectu retrahūt

spirituali: retardat a gloria: et magna purgatorii me
rentur tormenta: mentis quoque inquinant puritatem
et eius cum deo familiaritatem prepediunt: tempus
infructuose expendunt. sed deo qui mortalia peccata
cupit uitare necesse habet diligentiam adhibere: ut et
uenialia uitet pro posse: et quotidiana peccata de-
ploret quotidie: atque in via uirtutum proficiat: quia
in ea non progredi neque proficere: regredi est et defi-
cere. **I**uuenis. Nam tanta mihi locutus es de enormitate
peccati et stulticium peccatorum de effectibus ui-
ctorum: de suppliciis dampnatorum: ut saxo et ferro
sit durior: qui ex his non compungitur nec ter-
etur: nec uicia detestatur: nec penitere et conuerti fes-
tinat. Ego itaque consideratio hoque penitere mox et co-
uerti propono: auxilianteque deo dignos penitentie
fructus agere cupio. Sed prohdolor adhuc terret
me artitudo uiae salutis: difficultas uirtutum: penitus
labor: pugna temptationum: et perseverantia laborio
sa usque in finem. sed deo precor ut ad hec arripienda
me animas et confortes: meque mestum ac tremulum
couoleris. **S**enex. Libenter quantum dominus
dederit faciam.

Exhortatio confortatio et coniolatio ad aggre-
diendum uiriliter et iocunde uiam salutis. **p**enitentia
salutarem. conuersionem perseverantem.

Litaculus Decimus. **S**enex.

Onnsiderare debes in primis oiuuenis que do-
minus noster Iesus christus in euangelio ait.
Venite ad me omnes qui laboratis et onera-
ti estis et ego reficiam uos: Tollite iugum meum super
uos et discite a me quia misericordis sum et humilis corde:
et inuenietis requiem animabus uestris. **I**ugum enim

meum suave est et onus meus leue. **P**ox ergo ut uia
penitentie ac salutis ceperis introire et laborare: ac
difficultatem senseris in eadem accede ad christum
et ipse reficiet uos. **C**unq; iugum preceptorum eius
super te sumpseris: et macta ei exeq; ceperis: uenes
requiem anime tue: et experieris quod iugum christi. i.e.
lex euangelica suave existat: et propte ac dulciter deo
obediens et seruies eris. **I**uuenis. **Q**uid est ad chri-
stum accedere: et quid est refici ab eodem? **S**enex. Ad
christum accedere est eius pietatem: caritatem: et omni-
potentiam considerare: et ipsius confidenter: humili-
liter: ac perseveranter orare: ut dona gratiae sue dig-
netur augere in ipso orante: et consolationem internam
interdum conferre: et presertim caritatem accendere:
atque in omni temptatione et necessitate gracie assis-
tere ac iuuare. **A**d hunc spiritalem accessum hortat
apostolus dicens. Adeamus cu[m] fiducia ad thronum
gratiae eius: ut eius misericordiam consequamur: et
gratiaz inueniamus in auxilio oportuno. **E**t psalmus
Accedite inquit ad eum et illuminamini et facies uestre
non confundentur. **V**enique quod confidenter debeamus
orare: ipsemet christus ineffabilis ueritas docet dicere
do. Petite et accipietis: querite et inuenietis: pulsate
et aperietur uobis. **P**mnis enim qui petit accipit et qui
querit inuenit et pulsanti aperietur. Atque ut idem tes-
tatur. Pportet semper orare et non deficere. Pportet
quoque deum maiestatis et sanctitatis immense ubique
presentem ac omnia intuentem cum grandi reverentia
et diligentia cordis custodia inuocare: non ex arida co-
suetudine nec corde distracto pigro ut tepido. **S**ui
ergo sic inuocauerit deum exaudiatur certissime et co-
solationes diuinias experietur frequenter: sicque celeri-
ter in caritate proficiet et accendetur cor eius in deo:

ita q̄ cū ingenti alacritate spiritualiç gaudio seruinet ei; sicut hortat̄ propheta. Seruite domino i leticia. Introite in conspectu eius i in exultatione. Paul⁹ quoq. Gaudete in domino semper. Verum ad hec impetranda i conseruanda necesse est carnales i mū danas cōsolationes despicer ac uitare i coram deo timorate custodire; ac sollicite ambulare cogitando i uenerādo assidue dei omnipotentis presentiā. Tu uenis. Agna sunt hec; uirtus tamē ut puto ex sua natura est ardua: estq; difficile ac laboriosuz actib⁹ uirtutū insistere. **Genex** **H**elius intuere: Quid ei dulcius i quietius caritate; pietate; mansuetudine; pacientia; sobrietate; quid uero amarius ac penalius inuidia i rancore; crudelitate; indignatione; ira im paciētia i gulositate. Virt⁹ ergo ex sua natura sua uis est: i actui suo habet delectationem annexā. Id circa menti bene disposite delectabile est uirtutuz ac tib⁹ iherere i spiritualibus exercitiis occupari. Quid dulcius anime deuote ac feruide q̄ deum orare psal lere; laudare; contemplari: diligere: i ipsum in bra chüs caritatis intra se amorose constringere. Hinc Jacobus apostolus assignans quedaz remedia prae ue tristitie expulsiua ait. Tristatur aliquis uestrum oret equo animo ac psallat. **Genex** **V**nde ergo oritur difficultas insistendi actibus uirtutuz in multis hominib⁹. **Genex** **D**imissis peccatis manet ad hoc in homine nouiter conuerso reliquie peccatorū. id ē pronitas ad peccanduz; difficultas ad bene agē dum; infirmitas resistēdi temptationibus; ex pristi na assuefactione iniqua. Hee namq; reliquie uictiorū paulatim tollunt̄ per exercitia bona; per assuefactio nem ad meliora; per caritatis profectuz per diligēte excercitationem in ôni uirtute; sicq; uiciis extirparis

tum suis reliquiis i passionib⁹ reformatis uirtus dulcescit atq; facilium fit uirtutum actibus occupa ri: deo uniri: in ipso quiescere; i ea que dei sunt ac salutis attendere. Immo sic mens in affectum totius boni honesti totaliter transformatur ac i deo forma tur; atq; ab eo quotidie copiosi locupletatur: limpidius illustrat̄; frequentius uisitat̄; ualidiq; quoq; accenditur i liberiores consolationes sortitur: ita ut cuz uiro sancto dicit possit deo: Secundū multitudinem dolorum meorum consolationes tue letificauerūt animam meam. Et cum apostolo. Benedictus de⁹ qui consolat̄ nos in omni tribulatione nostra. **Genex** **B**ona i cōsolatoria sunt hec uerba. **Genex** **G**i deus in isto exilio in ualle hac lachrimaruz in h° penitentie loco suos electos taz dulciter consolatur: i tanta carisimata gratiarum eis largitur: quantam putas beatitudinem gloriosam i copiosam mercedem preparauit eis in celis: i throno glorie sue in patria beatorū. **Genex** **T**u uenis. De hoc audire te; apto. **Genex** **O**pes i consideratio premū minuit uiz flangi: i difficultates laboris alleuiat̄. Si ergo perpē deris q̄ inestimabilem exuberantissimaz atq; eternā mercedem felicitatem i gloriam preparauit deus altissimus suis fidelibus seruis pro temporali eorum obsequo: pro breui labore: pro modico cultu: maxie autem pro pia i feruenti eorum affectione ad deū. Fatederis nihil dignuz ad premia illa celestia te age re posse. Nō terrebit: si delectabit te penitentie labor: obsequium dei i ônis aduersitas. De hoc dicit pius papa Gregorius. Memo sanctorum ad celestem gloriam nisi patientiam seruando peruenit. Immo qui fuerit patientior ad iniuriam: potentior in regno celorum constituetur i consortū angeloz merebitur.

Pmnes enīz quos deus preordinauit ad uitam: flā
gellorum stimulis & sp̄itu erudit cōpunctionis. Fa
muli ergo dei hīc a deo flagellantur: qui si pacienter
sustineant recipient post huius uite decursum pro la
boribus requie: pro obprobriis gloriam: pro con
tumelūs honorem: pro defectu gratie habūdantiaz:
pro sitū refregerii fontem: pro fame celestis mense de
licias sempiternas. Vnde sancti uiri tēporales labo
res & penas: tribulationes & angustias lucru putat:
quia per illas eternas se euasuros non ignorant: ta
men si cum effectu passio domini ad memorīa reuo
cetur: nīhil adeo duri quod non equo animo tolle
retur. Vnde & apostol⁹. Nō sunt cōdigne passiōes
huius temporis ad futurā gloriam et cetera. Et rur
sus. Id qd⁹ in presenti est momentaneum & leue tri
bulationis nostre supra modū in sublimitate eternū
glorie pondus operatur nobis: Immo si possemus
quotidie mīlies mortem pati pro gloria illa & mille
annis deo seruire pro fruictione illa beatifica summi
boni pre unam diem habenda: adhuc non esset cōdi
gna omnis hec passio & uniuersa hec seruitus ad tan
tam mercedem & gloriam: que consistit potissime in
clara imediata ac iocundissima uisione diuine es
sentie atq; in plenissima ac suauissima fruitiōe boni
tatis eterne & infinite. quāq; icomparabiliter putas
esse iocundum summi & adorandi dei uultum super
pulcherrimum in seipso clarissime intueri eiusq; infi
nita dulcedine ad libitū fūi cum ipse gloriosus de⁹
sit. Uniuersis & singulis creaturis prors⁹ infinite pul
chrior: melior: amabilior: dulcior: perfectior atq; fe
licior. Peinde conspicere qualiter natura nostra ab
unigenito dei filio sit in unitate persone assūpta: gra
tiosissime decorata & gloriosissime exaltata. Videre

insuper electissimam & predarissimam dei genitricem
ac uirginem mariam & nesciō ordines angelorum: ac
ciuiū supernorum Fuuenis. Tante mercedis & glo
rie consideratio: tam immensa & nūc finienda felici
tas: omnes torporem pigricie: omnem horrorem labo
ris omne tedium merito debent excludere: alacritatē
ingerere: caritatē accendere: ad inclesinēt excitare
prefectum uirtutum Genex. Quamvis hoc ita est
pocius tamen debemus deo seruire & ipsum diligere
propter puram ac infinitam bonitatem: honorabili
tatem. & sanctitatem ipsius: q; premiorum intuitu.
Fuuenis ad hoc successiue pertingit. Verūptamē
de cecitati felicitate & gloria illa plus aliqd audire i
ardeisco Genex. Quid tibi plus dicere possim⁹ A
postol⁹ dicit. Qd⁹ ocul⁹ nō uidit nec auris audiuit:
nec in cor hominis descenderunt que preparauit de⁹
diligentibus se. Ecce tanta est caritas: liberalitas: di
gnatio dei ad suos electos q; preparauit eis seipſū:
ut sue glorie infinite sint partícipes: cōsortes: & ipsū
possideant: intueant: & gustent: sicuti in seipso est.
Atq; q; ipse per naturā: sint ipsi per participationē
& gratiam consummatam. Hicq; plenissime transfor
mentur ac felicissime absorbeantur in ipsum & inauer
tibiliter ac eternaliter cum securitate perfecta stent in
tentī uultū glorie eius cum ardentissima caritate &
supereffluentissima bonitate. Certe tanta est pulchri
tudo deitatis eterne: tāta iocunditas uisionis lucis
diuine increate: talis dulcedo beatifice fruitionis sū
me ac prestantissime bonitatis: ut quāuis nō liceret
manere in illa gloria nisi horula una: propter hoc ta
men innumerabiles anni seculi hui⁹ pleni deliciis me
rito cōtempnerentur. Ibi incessabilis & infatigabilis
laus creatoris contentatio plena: ita ut nil amplius

appetit possit summa concordia: inuiolabilis amor: inuariabilis status: eterna securitas: iocundissima prorsus societas. **Q**uuenis **G**atissimeti desiderio meo et nunc toto corde cum ingenti affectu ad penitentiam et conuersionem indilatam paratus suz: sed precor dignare me informare qualiter inchoandum prosequendum et consummanduz mibi sit.

Iqualiter penites et conuerti uolens debeat inchoare prolequi et complere. **A**rticulus undecimus et ultimus. **P**enit.

Sicut sanctus afferit Augustinus. Iniciu bo-
norum est confessio malorum. In primis g°
debet in secreto et quieto loco uitam tuam
preteritam diligenter discutere: peccata tua omnia
quatum poteris ad memoriam reuocare: atqz de eis
intra te cordialiter ac uehementer dolere: sicqz ad co-
fessionem procedere: et ea distincte ac dolorose cum
pleno emedatiōis proposito cōfiteri: et quicqz tibi
pro satisfactione a confessore iniungitur: deuote et
i statu salutis humiliter adimplere. **E**t a recidivo in-
cessanter cauere. **P**einде cuz dicat salvator si uis ad
uitam ingredi oportet te precepta dei et ecclesie ōnia
obseruare quantum ad tuum pertinet statum: quia
ut ait apostolus Jacobus. **P**i quis totam legez im-
pleuerit: offendat autem in uno: factus est omnium
reus. **D**ebes ergo deum super omnia toto corde diligere et teipsum et omnia tua et cuncta que agis: cogi-
tas: appetis aut loqueris: ad dei honorem et gloriaz et
ad diuini amoris ordinare profectum. **S**uatuor nouissima tua iugiter in memoria habere. **T**otam co-
uersationem tuam in timore dei initiali ac filiali et
in profunda ac stabili fundare humilitate. **F**oram

proximis exemplariter uiuere: ad resistendum temp-
tationibus semper paratus esse: in dubiis querere a
sapientibus et discretis concilium et doctrinam. **Q**uo
tidie atqz eas dormitu examina temetipsuz qnaliter
diē expēderis: qd mali i ea comiseris. qd boni om̄i
seris: et sic de omnibus tuis peccatis quotidianiſ. p
culpis: dole: ingemisce: plora: ueniam pete: emenda-
tionē propone: et suo tēpore cōfiteri itēde. **I**n ōni lo-
co decēter et pudice te habe. mox quādo euigilas cor-
tuū leua ad deū: ac salubrīa meditando: et dū surgis
prīo qre regnū dei et iusticiam eius ac diē fructuose
expēde. **I**n cibō: potu: sōpno ac uestitu moderamē
obserua. **P**assionē dñi nostri Iesu christi quotidie
diligēter reoc̄ita moty ai ac passiōes vince: et rege:
proxis esto benign⁹: affabilis: caritatiuus: pauperi
b⁹ liberalis: imo ad oīa opera misericordie tā corpo-
ralia q̄ spiritualia p posse intēt⁹: liguā refrena. **I**n
exteriorib⁹ occupatiōib⁹ tuis mētez ad deū multotī
ens erige: discretionē i cūctis obserua: presētiā dei as-
fidue pēsa. **J**usticiā diligē: esto sincer⁹ ōni calliditate
duplicitate simulatione exclusis: maiorib⁹ esto sub-
ditus. **H**emini quicqz debeas nisi ut diligas ōnes: i
hūs et cōsimilib⁹ te exerce profice et persevera. **A**uue-
nis. **S**aluberi ie prors⁹ doctrine cui deo prestāte obtē-
perare conabor. **E**t nūc o senior uenerande: o pater
dilecte ex totis precordiis grās tibi ago: me totū tū
bi exhibeo ac rependo. **P**enex. **C**ōuersiōi ac gratitu-
dini me toto corde congratulor: de tuo profectu in
domino letor.. **D**restet nobis altissim⁹ taliter cōuer-
sari i seculo isto quotidie ut uite huīz opleto curri-
culo cōgregemur et beatiscemur simul i celo i creatore
et salvatore nostro qui est super oīa deus sublimis et
benedictus. **A M E N.**

.Exxi.

Lad ueraciter christianum pertineat gloriam et honorem mudi: laudes humanas: promotionem ad presidēdū aspernari et fugere .

Articul⁹.

Pe hūs que ad horrorem et fugā peccati inducit: et de enormitate ac grauitate peccati . Ve stultitūs quoqz peccatorum et de effectibus uicioz.

Articul^o 9.

Exhortatio confortatio et cōsolatio ad aggrediendum nīriliter & iocunde uiam salutis : penitentia & salutarem : conuersiōnem perseverantem.

Articul².

¶ Qualiter penitens et ouerti uolens debeat inchoare prosequi et completere.

•xi9•

• { • { • { • { • { • {

Impressum . Mosti . In Flandria .

Anno . . AD . . MDCCLX . . LXXIII .

TSpeculum conuersionis peccatorum editum a ue
nerabili patre & domino: domino Dyonisio Rikel
alias de leuuis ordinis cartusiensium professore .
Qui sanctimonia uite: litteraturaq; uelud sicut emi
cuit : ut in hoc opusculo: uerii & in ceteris q; optimis
uoluminibus fere innumeris patet.

Ctabula articulorum precedentis opusculi quod
dicit speculū ouersionis peccatorum sequitur.

Prologus in quo iustus increpans nititur conuertere peccatorem renitentem.

Captatio benivolētie senis ad iuuenē cōuertēdū.
Articulus .19.

Con periculus i[m]p[er]ii et dampno[s]u[s] sit penitentia;
usq[ue] ad tempus egritudinis aut senectutis differre.
Articulus .iiij.

**¶ Declaratio per scripturarum testimonia et exempla
quod paucissimi uere in fine peniteant qui ante scelerate
uixerunt. Articulus .iiij.**

Commemoratio horum que ad turpium prauarum delectationum detestationem ac fugam induunt. iiiij. 2.

Conspicuum est adulterium & qualiter intel-
ligendum quod aliqui sancti in veteri testamento aclege-
natur leguntur concubinas habuisse.

Naturae legantur concubinas habuisse.
Articulus

¶ De multis remediiis contra vicia carnis

De militis remeatis contra dicta carnis.

Exhortatio ad cupiditatem uitandam
Articulus